

Megtanácskozók

Alattyáni Barbara

Pécsi Tudományegyetem, Művészeti Kar

Festőművész szak, V. évfolyam

Hegyi Csaba, DLA, adjunktus

A 2015-ös Művészeti és Művészettudományi Diákköri Konferenciára a *Megtanácskozók* című festményemmel pályázom, amely 2014-ben készült. Jelen képem egy vissza-visszatérő témát jár körül és egy folyamatosan bővülő sorozat – eddig – utolsó darabja.

Alkotó munkámnak és mindennapjaimnak is természetes része a fotózás. Nem volt ez másképp Velencében sem: az egyetem negyedik évének első félévét – a 2013/2014-es őszi szemesztert – Erasmus ösztöndíjasként ott tölthettem.¹ Az egyetemi kurzusok látogatása és a festés mellett volt alkalmam fotózni is. A sziget nap, mint nap elkápráztatott, és kényeztetett a felfedezésre váró érdekességekkel. A pályamunkám ötletét adó fotót is, egy séta alkalmával készítettem – ha jól emlékszem –, még a kiérkezésemet követő hetekben. A *Santa Lucia* vasútállomás közelében, egy parkban figyeltem fel erre a „csoportosulásra”. Nem merészkedhettem közelebb, nehogy megzavarjam őket: nehogy megbontsam laza egységüket. Az első pillanatban nem is tudatosult, mi ragadott meg ebben a képben. Talán a színek vibrálása az őszi napfényben. Ekkor már tudtam, hogy a fotóból festmény lesz. Ahogy nagyobb teret kaptam én is azzal, hogy ott lehettem, nekik is nagyobb felületet szántam (150x200 cm). Velencében egy kis szobát osztottam meg bérlőtársammal, így csak itthon láthattam munkáimhoz.

Hazahoztam a témát, az inspirációt és az ihletettséget. Mondják, a szellemi állapot nem rekonstruálható, de nekem ott volt a kép, amit készítettem és itthon várt a többi kép, amelyhez mintegy csak hozzá kellett illesztenem a következő darabot. Mivel a sorozat már több képből áll, magammal sem ártott tisztáznom, hogy miért ezt a témát járom körbe. Mi szólít meg a cigányokban. Mivel ideológiai, vagy politikai mondandó fel sem merült, rá kellett jönnöm hívogató esztétikájuk titkára.

Ahogy a vásznon kibontottam a képet úgy bomlott ki bennem is a gondolat. A kora őszi, komoruló tájban a színes ruhák rabul ejtették a napfényt. Komoly kontrasztot mutattak a környezetükkel. A cigányok is egyfajta komplementerben vannak az őket körbevevő társadalommal. Romantikus naturalizmust képviselnek: integrálhatatlanok. Kívülállóságukra bizonyosan a valóság is fájdalmasan figyelmezteti őket. Mégis olyanok, mint a fecske: fogságban nem marad életben. Talán túlzás, de nem a mezei növények a legszínompásabbak?

S még, ha túlzás is, számomra egy romantikus kihívás volt idealizáltan tekinteni ezt a mindennapi kompozíciót. Mindezek a gondolatok irányították a kezemet, hogy megkíséreljem

¹Accademia di Belle Arti di Venezia.

visszaadni azt a belső feszültséget, amit a társadalomban keltenek, amit talán komoly beszélgetésükben éreztek ők is, de bennem biztosan felébresztettek.

Hadd idézzem ide a 2012-es *Ferenczy Károly* gyűjteményes kiállításának hatását. Az ő művészete elkábított, rabul ejtett. Szinte valamennyi képét felsorolhatnám a Nagybányán festettek közül: az 1898-as *Háromkirályok*-at, az 1902-ben készült *Márciusi estet*, vagy az 1905-ös *Gyermekek ponnykon*-okat. Ekkoriban készült műveit teljesen áthatja a minden formát feloldó, égető fehér napfény, amelytől szinte vibrálnak a képei. De jelen esetben az 1901-ben készült *Cigányok* című festménye számomra a legfontosabb. A cigányok, mint festészeti program, bennem még akkor nem körvonalazódott, de ez előtt a kép előtt mégis különösen sokat időztem. A sötét barnás háttérből kiemelkedő alakok közül is a középső, fehér inges cigánylány alakja ragadott meg. Öntudatlan kiinduló pontomnak akár ezt a festményt is megjelölhetném.

A festmény készülésével párhuzamosan kutatásba kezdtem a témakörben, már a leendő szakdolgozatomra készülve. Mivel témája rokon: a cigányság megjelenítése a képzőművészetben, kiemelve a XIX. század végi és XX. század eleji nagybányai képeket.² Szinte minden Nagybányán munkálkodó művész monográfiáján belül, akad olyan festmény, amely cigányokat ábrázol. Csak ha *Ferenczy Károlynak* a *Félakt*, az *Alvó cigánylány*, illetve a kissé később, 1916-ban keletkezett *Kétalakos cigánylány*-t említem. *Iványi Grünwald Bélának Verőfényes faluszéle*, *Sátoros kocsi*, *Lányok a vízparton*. *Csók Istvánnak* a *Teknővájó cigányok* című képe 1903-ból. Volt ilyen képe *Thorma Jánosnak*, és *Réti Istvánnak* is 1912-ből a *Cigánylány* című.

Az ő munkásságuk inspiráló volt a számomra, de mégsem mondhatnám, hogy a követőjük volnék. Magam is napfénybe fűrésztöttem alakjaimat, de nem azért hogy a természettel, a környezettel való egységüket, hanem az integrálhatatlanságukat, önállóságukat mutassam meg. Nem kívántam feloldani őket abban: ahogy az olaj is csak összerázható a vízzel, de nem oldódik abban.

A kép egy sorozat része.³ Minden képet azonos módon készítettem elő: a képpel megegyező méretű szénvázlatot rajzoltam. Fontosnak tartom az átgondolt koncepció kidolgozását a festés előtt. Minél nagyobb és összetettebb a kompozíció annál elengedhetetlenebb. De nem csak az én szerény tapasztalatom, hanem a nagyszerű példák is erre indítottak. Munkácsy Mihály

² Ehhez kapcsolódva olvastam *Réti István* a *Nagybányai művésztelepről* írott könyvét, illetve *Németh Lajos: Modern magyar művészetét*.

³ Amelynek korábbi darabjaira majd a dolgozatom végén térnék ki röviden.

életrajzi regényéből⁴ is megtudhattuk, hogy még egy ilyen festő-óriás is milyen alázatos előrajzolással és a modellek egyesével való megfestésével készült a végső kompozícióra. Erőt merítettem példájából, hisz a nagyobb méretű szénrajz elkészítése kedvemre való. Már az életnagyságú anatómiai tanulmányrajzok esetében is így volt. Még személyesebbé válik az a folyamat, ahogy az élménytől a fotón és a rajzon keresztül eljutok a festményig. „Egy lélegzetvétel a munka előtt.”

Megtanácskozók – vázlat, szén, papír, 150 x 200 cm, 2014

A kép olajfestékkel készült, első réteggként egy lenolajjal bőven hígított színvázlatot vittem fel: először a háttér barnás-zöldes tónusait, a fák ágai között átszüremlő fényeket, beleértve az előtérben álló bokor leveleinek változatos színeit. Majd az alakok következtek: gyorsan, nagy ecsettel, lendületesen dolgoztam. Arra törekedtem, hogy a vásznon ne maradjon befestetlen terület. A száradást követően következett a részletek kidolgozása. Előre kikevertem egy felület színeit és tónusait. Részenként haladva, próbáltam frissen tartani, egy rétegben megoldani: nem utólagúrozva. Arra törekedtem, hogy visszaadhassam a ruhák anyagának jellemzőjét. Nagy élvezetet nyújtott számomra ez a kihívás, mert éppen ez ragadott meg e kis csoport látványában: a színeik kavalkádja, az anyagok sokfélesége, a minták szinte szemet kápráztató sokasága. A munkamódszerem megengedte, hogy különös figyelmet szentelhessek bizonyos részleteknek. A szoknyák festésekor nem tudtam ellenállni a minták részletes kidolgozásának, szinte vezették az ecsetet. Már nem is igazán egy ruhadarab volt, hanem virágok, pöttyök és körök birodalma. A hatalomátvétel az előtérben lévő bokor esetében is megismétlődött. A világító sárgászöld levelek már papírkivágás-szerűre egyszerűsödtek és ezen egyszerűségükben hívták oda a tekintetet.

⁴ Dallos Sándor: *Aranyecset és A nap szerelmese*

A bennük rejlő feszültséget jeleníti meg a színpompás ruhák és az arcok komolyságának komplementere is. A portrékat egy másik metódussal alakítottam, kisebb ecsettel, részletesen, hogy visszatükrözzék azt az érzelmi hangulatot, amit én is megéreztem. Őszintén megvallva, most sem mernék közelebb férkőzni hozzájuk. Végeredményben mondhatjuk, hogy egy kisebb érzelmi forgatag alakult itt ki, melyet mégis összefog egy sötét tónusú háttér, amelyet csak a lombok között átszűrődő fénynyalábok és a fű megcsillanásai törnek meg.

A sorozatnak még két korábbi darabja van: az első 2013-ban, a második pedig szintén 2014-ben készült. A sorozat első darabja egy csíkszeredai vásári élményből táplálkozik. Édesanyámmal sétáltunk ott egy verőfényes nyári napon. A földön pihenő nagypapa, nagymama és unoka jöttünkre felpattantak és kértek, hogy készítsek róluk egy fotót. – Örömmel! – Majd mikor megnéztem a felvételt, már tudtam, hogy meg fogom festeni ezt a jelenetet. Vibráló színei tették különlegessé ezt az életteli kompozíciót.

Ha már pénzt nem tudtam adni... – vázlat, szén, papír, 150x170 cm, 2013

Ha már pénzt nem tudtam adni..., olaj, vászon, 150x170 cm, 2013

A sorozat második darabja pedig – a másik kettővel ellentétben – egy esős, szürke napot idéz. Firenzének intettünk búcsút egy csodás és fárasztó hétvége után. A vonathoz sietve lepett meg a nap még egy ajándékkal. Fotóztam egy utolsót: az esőtől nedves hajjal padon várakozók egy kis csoportját.

Várakozók- vázlat, szén, papír, 150x170 cm, 2014

Várakozók, olaj, vászon, 150x170 cm, 2014

Meg sem lepett, csak elfogadtam, hogy elbűvöltek, újra. Elbűvöltek Csíkszeredán, Firenzében és újra Velencében.

Amit ebből rögzíteni lehetett, amit ebből rögzíteni tudtam, azt nyújtom itt át!